

Zavičajni muzej Poreštine – Museo del territorio parentino
The Museum of the Poreč Territory
Sveučilište Jurja Dobrila u Puli – Odjel za humanističke znanosti
Juraj Dobrila University at Pula – Department of Humanities
Državni arhiv u Pazinu
State Archives in Pazin

5. ISTARSKI POVIJESNI BIENNALE
THE 5th ISTRIAN HISTORY BIENNALE

DOMUS, CASA, HABITATIO...: KULTURA STANOVANJA
NA JADRANSKOM PROSTORU

DOMUS, CASA, HABITATIO...: HOUSING CULTURE
IN THE ADRIATIC AREA

Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa
Collected Papers from the International Scientific Conference

Svezak 5.
The 5th volume

Urednice / Editors
Marija Mogorović Crljenko
Elena Uljančić-Vekić

Poreč, 2013.

KUĆE OBITELJI LUČIĆ U SREDNJOVJEKOVNOM TROGIRU

Irena Benyovsky Latin

UDK 728.83(497.5 Trogir)“12/14“

U radu se rekonstruiraju kuće obitelji Lučić u srednjovjekovnom Trogiru. Vlasništvo nad nekretninama – prvenstveno kućama – njihovo grupiranje, ukupni broj i položaj u gradu, odraz su demografskog statusa obitelji 13. – 15. stoljeća, njihove političke pozicije u trogirskom društvu te imovinske moći. Rad ukazuje i na bitnu povezanost između društvenih struktura i urbanog razvoja srednjovjekovnoga grada.

Ključne riječi: obitelj Lucio, srednji vijek, Trogir, urbanizam

Key words: the Lucio family, Middle Ages, Trogir, urbanism

U ovom radu pratit ću kuće pripadnika roda Lucio u srednjovjekovnom Trogiru. Broj nekretnina (u ovom slučaju kuća) jedne obitelji, odnosno roda, njihov smještaj, vrijednost, korištenje i promjene odražavaju ne samo imovinski položaj obitelji već i politički značaj u određenom razdoblju, obiteljske (klanovske) veze, demografski status, pravne okolnosti i arhitekturu nekog razdoblja. Obitelj Lucio (Lucić, Lučić) jedna je od najpoznatijih trogirskih obitelji, poznata ponajviše po njihovu najpoznatijem članu, povjesničaru Ivanu Lučiću iz 17. stoljeća. Rod Lucio – koji će kasnije (prema Luciju) poprimiti prezime Lucio/Lucić bio je jedan od najbogatijih rodova 13. stoljeća. Njegovi pripadnici su ženidbenim vezama povezani s plemićkim rodovima iz drugih gradova: Nassi i Pappi iz Zadra, Alberti iz Splita, Volcio iz Dubrovnika. Petrova kći bila je udana za Stojšu Grubišnog iz Splita, a unuka za krčkog kneza Leonarda Frankapana.¹

Nekretnine ove obitelji spominju se već od početka 13. stoljeća. Imovinska moć obitelji i politička pozicija ogledala se i u rasporedu nekretnina u prostoru grada: rodonačelnik Luka (+ prije 1234.) možda je sudjelovao u izgradnji grada oko 1200. godine. Naime, trogirski srednjovjekovni bedemi počinju se graditi ubrzo nakon rušenja u 12. stoljeću.² Stari se gradski bedem popravljao te gradio novi početkom 13. stoljeća, u razdoblju političke stabilnosti pod ugarskom krunom.³ Trasa novih bedema dijelom je pratila starije, a

1 Mladen Andreis, *Trogirsko plemstvo do kraja prve austrijske uprave u Dalmaciji*, Trogir: Muzej grada Trogira, 2006, 225.

2 Biskup Treguan bilježi da grad nakon toga nije imao ni kula te da je bio omeđen samo ostacima zida i suhozidom. Vjerojatno su ipak bili preživjeli dijelovi kasnoantičkih i ranosrednjovjekovnih zidina. Ivan Lučić, *Povijesna svjedočanstva o Trogiru*, 1.-2., ur. C. Fisković, Split, 1979, 103-108, 1012; Vanja Kovačić, “Porta Dominica i crkva sv. Dujma u Trogiru”, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 34, 1994, 51-69, 34, 54; Arhiv HAZU u Zagrebu, *Memorie storiche di tragurio ora detto Traù, di Giovanni Lucio*, Venetia, 1673, 18.

3 Daniele Farlati, *Illyricum sacrum*, IV, Venetiis, 1769, 329-330. Prema P. Andreisu Trogir je 1202. već bio obnovio zidine i živio u miru pod ugarskom zastavom; Pavao Andreis, *Povijest grada Trogira*, 1.-2., ur. V. Rismondo, Split: Splitski književni krug, 1978, 31.

na nekim je potezima pomaknuta i grad je proširen. Novi bedemi podižu se s kvadratnim kulama na vanjskoj strani zidnoga platna (tzv. kule sv. Ivana, Biskupije, Vitturi, sv. Nikole i Lucić).⁴ U Trogiru su još u pretkomunalno doba postojali stambeni sklopovi u kojima su bile smještene višestruke obitelji. I gradske su kule često dio tih rodovskih sklopova i nisu bile nezavisne građevine. Vlasništvo nad gradskom kulom bilo je važno jer su se tu u slučaju unutarnje ili vanjske opasnosti mogli skloniti članovi određenog roda, pa i ljudi pod njihovom zaštitom i susjedi.⁵ Gradske kule bile su odraz realne snage u društvu koje je svoju moć temeljilo na posjedovanju nekretnina.⁶ U usporedbi s drugim sredozemnim gradovima takvih je kula u Trogiru bilo relativno malo.⁷ Lucić piše o bogatijim građanima koji su podigli privatne kule prilikom obnove grada u 13. stoljeću. Doba prestanka izgradnje kula redovito se poklapa s razvojem komunalnih institucija.⁸ Istočni dio jezgre i prostor oko trga tradicionalno su bili mjesta za smještaj najvažnijih crkvenih i svjetovnih institucija, ali i za kuće plemićkih rodova. Tu su smještene matične kuće rodova Urso, Lucić, Cega i Cassoti. Južni gradski bedem, osobito sklopovi blizu kula, također su bili reprezentativni i željeni položaji za plemstvo. U dokumentima od 13. stoljeća nalazimo podatke o kulama koje su držale obitelji Andreis, Vitturi, Lucio, Cega i Urso.⁹ Građene su na približno jednakim udaljenostima, kvadratičnoga oblika, jednočelijske, jednom stranom povezane s gradskim bedemom.¹⁰ Ipak, zbog sporadičnih podataka o kulama na južnom bedemu, ne može se točno pratiti promjena vlasništva nad njima (rodovi Vitturi, Cega i Lucić; danas su ove tri kule djelomično sačuvane).

Poznato je da je rodonačelnik Luka imao tri sina: Desu, Matu i Petra.¹¹ Desa Lukin spominje se u 13. stoljeću kao vlasnik nekoliko gradskih nekretnina i važan politički čimbenik u gradu. U vrijeme kada je 1221., zbog obrane od Domalda, sklopljen mir između Trogira, Splita i Šibenika s Klisom, Desa Lukin (još nema formirano prezime) pojavljuje se na javnoj sceni;¹² Čini se da je on, kao najstariji sin, naslijedio "matičnu kuću" roda, koja se nalazila u blizini glavnoga trga, preko puta crkve sv. Martina, a koja se u dokumentima opisuje kao *domus supra Plathea comunis cum omnibus suis pertinentiis, stationibus, domibus, et coqu-*

4 Sve do izgradnje novog južnijega poteza bedema krajem 14. stoljeća; I. Lučić, *Povijesna*, 115-116, 204, 982, 987; Ana Plošnić Škarić, "Blok Andreis u Trogiru", *Radovi IPU*, 31, 2007, 9-28, 9-10.

5 U Dubrovniku su u 14. stoljeću također neke kule pripadale privatnicima, koji su ih bili dužni popravljati i organizirati stražu uz njih (osobito ako su bile uz gradska vata). Na prijelazu iz 14. u 15. stoljeće većina privatnih kula u Dubrovniku nestaje; Zdenka Janeković Römer, *Okvir slobode. Dubrovačka vlastela između srednjovjekovlja i humanizma*, Zagreb-Dubrovnik, 1999, 378; usporedi i: Mladen Ančić, "Ser Ciprijan Zaninov. Rod i karijera jednog splitskog patricija druge polovice 14. stoljeća", *Rad HAZU u Zadru*, 39, 1997, 37-80.

6 Tomislav Marasović, "Stambena kuća u Trogiru Radovanova doba", *Per Radouanum 1240.-1990.*, Trogir: Muzej grada Trogira, 1994, 193-199; Ivo Petricioli, *Srednjovjekovnim graditeljima u spomen*, Split: Književni krug, 1996.

7 T. Marasović, "Stambena", 197; Paola Galetti, *Uomini e case nel Medioevo tra Occidente e Oriente*, Roma-Bari: Editori Laterza, 2008, 116.

8 M. Ančić, "Ser Ciprijan", 37-80.

9 Spomenuli smo i dokument iz 1267. kada se dijeli oružje za obranu; *Monumenta Traguriensia; Acta curiae comunis Tragurii* (dalje: MT), II., ur. Miho Barada, Zagreb: JAZU, 1951, 190; Nada Klaić, *Povijest grada Trogira. Javni život grada i njegovih ljudi*, Trogir: Muzej grada Trogira, 1985, 190.

10 T. Marasović, "Stambena", 197.

11 Vidi genealogiju.

12 *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Sclavoniae* (dalje: CD), III, ur. T. Smičiklas - M. Kostrenčić - E. Laszowskii, Zagreb: JAZU, 1905, 265-267; CD, 1906, IV., 205; Josip Ante Soldo, "Trogir od borbe za opstanak do stvaranja slobodne komune", *Per Radouanum 1240-1990*, Trogir, 1994, 251-263, 254.

*inis sibi adiacentibus...*¹³

Desa Lukin nije imao potomaka pa je kuću oporučno ostavio sinovima svoga brata Mate (+ prije 1234.), Grguru i Luki (dio nekretnina Desa je ostavio i franjevcima).¹⁴ Ni Grgur (1234.) nije imao nasljednika, pa matičnu kuću konačno nasljeđuje samo Luka Matin (+ oko 1303.) “sa svim pripadnostima, pomoćnim prostorijama i kuhinjama”.¹⁵ Potomci trećeg brata, Petra Lukinog, također su u 13. stoljeću posjedovali velik broj nekretnina.

Luka Matin bio je, čini se, važan pripadnik ove obitelji sredinom 13. stoljeća. Već smo spomenuli da se komuna u obrani oslanjala na plemićke rodove i njihove privatne kule i kuće pokraj bedema. Prema dokumentu iz 1267., kada se za posljednjih godina vladanja kralja Bele IV. očekivao napad na grad, dijelilo se oružje za obranu prema strogo planiranom rasporedu. Naime u *Liber questionum* zabilježeno je kojim se kućama trebaju dodijeliti baliste za obranu: *Hij sunt quibus baliste comunis in domus date sunt*. Prema popisu vidimo da su to bili provjereni plemići, članovi vijeća, koji su (njih dvanaest) bili raspoređeni uz gradske bedeme ili na strateški dobrim položajima.¹⁶ Jedan od njih je bio i Luka Matin, pripadnik obitelji Lucio. Pripadnici obitelji (njih četvorica) su nabrojani i u popisu članova Velikoga vijeća iz 1284., kad je izabrano 40 gradskih vijećnika.¹⁷ Nakon zatvaranja Velikoga vijeća 1340. bilo je u njemu 80 članova.¹⁸ Udio plemstva u odnosu na broj stanovnika na prostoru cijele komune procjenjuje se na oko 5,5%.¹⁹

Trinaesto stoljeće: uspon obitelji i širenje posjeda u gradu

Matična kuća preko puta sv. Martina

Pripadnici loze Luke Matinovog nekretnine su imali u blizini matične kuće preko puta crkve sv. Martina a kasnije i uz južni bedem (ali njegov zapadni dio – pokraj “kule Lucić”). Lukina kuća (*domus magna*) nalazila ispred crkve sv. Martina, nad kojom je obitelj imala juspatronat, a i sama je kuća bila povezana portikom s crkvom.²⁰

U 13. stoljeću pratimo nekretnine pripadnika rodova Lucić, Cega i Pecci (nasljednici *parentellam illorum de Machenaturis*), blizu crkve koju su imali pod patronatom – Sv. Martina. Crkva sv. Martina (sv. Barbare) u gradu bila je laički juspatronat obitelji Machinaturi.²¹

13 MT, I./1., 71; CD, V., 284, 344; Francesco Madirazza, “Il Re d’Armi di Traù”, *Smotra Dalmatinska*, Zadar, 1900, br. 71-74.

14 Državni arhiv Zadar (dalje: DAZd), fond: Arhiv Trogira (dalje: AT), k. 66, sv. 3, f. 14.

15 AHAZU, Ostavština, knj. 12, f. 164.

16 ... *In primis Duymo Dommiche baliste duo de leua. Item ... Duymi duo alij de leua. Item Cerna Colotte a duobus pedibus. Item Bertanno Marini III ab uno pede. Item Yancio Stree unum de turno et alterum de leua. Item Lampredio Jacobi unum de leua et alterum de uno pede. Item Silvestro Ursi tres ab uno pede. Item Lucio Mathei tres ab uno pede ...*; MT, II., 190; N. Klaić, *Povijest*, 190.

17 U popisu vijeća nabrajaju se plemićki rodovi Andreis (4 člana), Buffalis (1), Casotti (3), Cega (5), Cippico (2), Domišić (1), Kazarica (4), Lucić (4). Spominju se i pripadnici rodova Ciprijan, Domača, Dugi, Gracija, Hvalimir, Kokot, Krnja, Ploča, Urso i Vujko. U popisu nema pripadnika obitelji Vitturi, vjerojatno su tada bili maloljetni; M. Andreis, *Trogirsko*, 11.

18 Bilo je oko 75 punoljetnih pripadnika plemićkih obitelji. Nakon 1533. dolazi do agregacije novih obitelji. Pripadnici plemićkih obitelji zabilježeni su u dokumentima i sa službama koje su obnašali (advokat, sudac, egzaminator, operarij i knez); *ibidem*.

19 M. Andreis, *Trogirsko*, 17-18.

20 Sačuvan je dokument u kojem Luka Matin iz roda Lucić sklapa ugovor s arhidakonom Gervazijem o izgradnji portika ispred Sv. Martina koji je bio spojen s ovom kućom (1267.) (... *elevare altius domum dicte ecclesie que est supra viam publicam versus domum suam et ante dictam ecclesiam ...*); CD, V., 451-452; D. Farlati, *Illyricum*, IV, 308. U dokumentima se spominju dokumenti sastavljeni *sub porticum sancti Martini*; MT, I./1., 322, 347, 359, 375; II., 4-5, 140.

21 P. Andreis, *Povijest*, 334; M. Andreis, “Birači rektora crkve Sv. Barbare u Trogiru: grada za anagraf dalmatinskoga plem-

Pravo patronata su naslijedili najbliži rođaci: Lucići, Cege i Pecci (*parentella illorum de Machenaturis*).²² Arhidakon Gervazij, upravitelj Sv. Martina, tvrdio je da je po srodstvu također baštinik ove crkve. Prema Ivanu Luciću, Gervazij je bio posljednji muški član obitelji Machenaturi, a pripadnici rodova Lucić, Cega i Pecci naslijedili su patronat po ženskoj liniji.²³ Godine 1264. Luka je kupio kuću od Marije, žene Jakova Peccija (vjerojatno u blizini) a u dokumentima se spominje i Lukin dućan.²⁴

Blizu Lukine kuće nalazila se i kuća kneza Domalda.²⁵ Godine 1264. zabilježeno je da je kanonik Ivan *Michenna* kupio kuću od Luke iz roda Lucić blizu crkve sv. Martina (kuću koju je prethodno kupio od Marije, udovice Jakova Peccija).²⁶ Prema ugovoru od 29. prosinca 1267. Luka Matin iz roda Lucić, vlasnik kuće ispred Sv. Martina, obećao je sagraditi drugi kat kuće koja se nalazi nad ulicom ispred rečene crkve,²⁷ kojoj je upravitelj bio Gervazij.²⁸

Prestiž roda ili određene društvene grupe računao se i po posjedovanju kapele ili prava patronata nad crkvenom građevinom. Pravo patronata bilo je statusni simbol koji je izdvajao ugledne rodove od ostaloga društva puno prije staleškoga zatvaranja vijeća.²⁹ Zajednička briga za crkvu jačala je kolektivno pamćenje roda i povezivala njegove članove.³⁰ Crkva pod plemićkim patronatom bila je relikv ranosrednjovjekovnog razdoblja u kojem su moćni rodovi bili osnivači nekih crkava. Nakon reforme u 11. stoljeću, nekadašnji vlasnici dobivaju samo pravo patronata nad određenom kapelom – on postaje duhovna nadarbina koja je i dalje okupljala članove obitelji, nasljednike graditelja crkve.³¹ Patroni crkve imali su samo pravo predlagati svećenika za crkvu, kojega bi biskup kasnije potvrdio.³² Na trogir-

stva u 16. stoljeća”, *Zbornik zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zagrebu*, 2002-2003, 161-237.

22 D. Farlati, *Illyricum*, IV, 359.

23 I. Lučić, *Povijesna*, 293-294.

24 MT, I./1., 34; M. Andreis – Irena Benyovsky – Ana Plosnić, “Socijalna topografija Trogira u 13. stoljeću”, *Povijesni prilozi*, 25, 2003, 37-92, 82.

25 MT, II., 206; N. Klaić, *Povijest*, 185-186. Dana 13. studenog 1243. sklopljen je ugovor između Trogira s jedne strane, te Domalda, njegova sina Slovinje i nečaka Rogerija, s druge strane, u kojem komuna Domaldu priznaje vlasništvo kuće s kulom i svim pripadnostima u Trogiru. Domald je komuni za 500 malih libara zbog toga ustupio svoj dio mlinova.

26 MT, I./1., 34, 118.

27 CD, V., 451; D. Farlati, *Illyricum*, IV, 308.

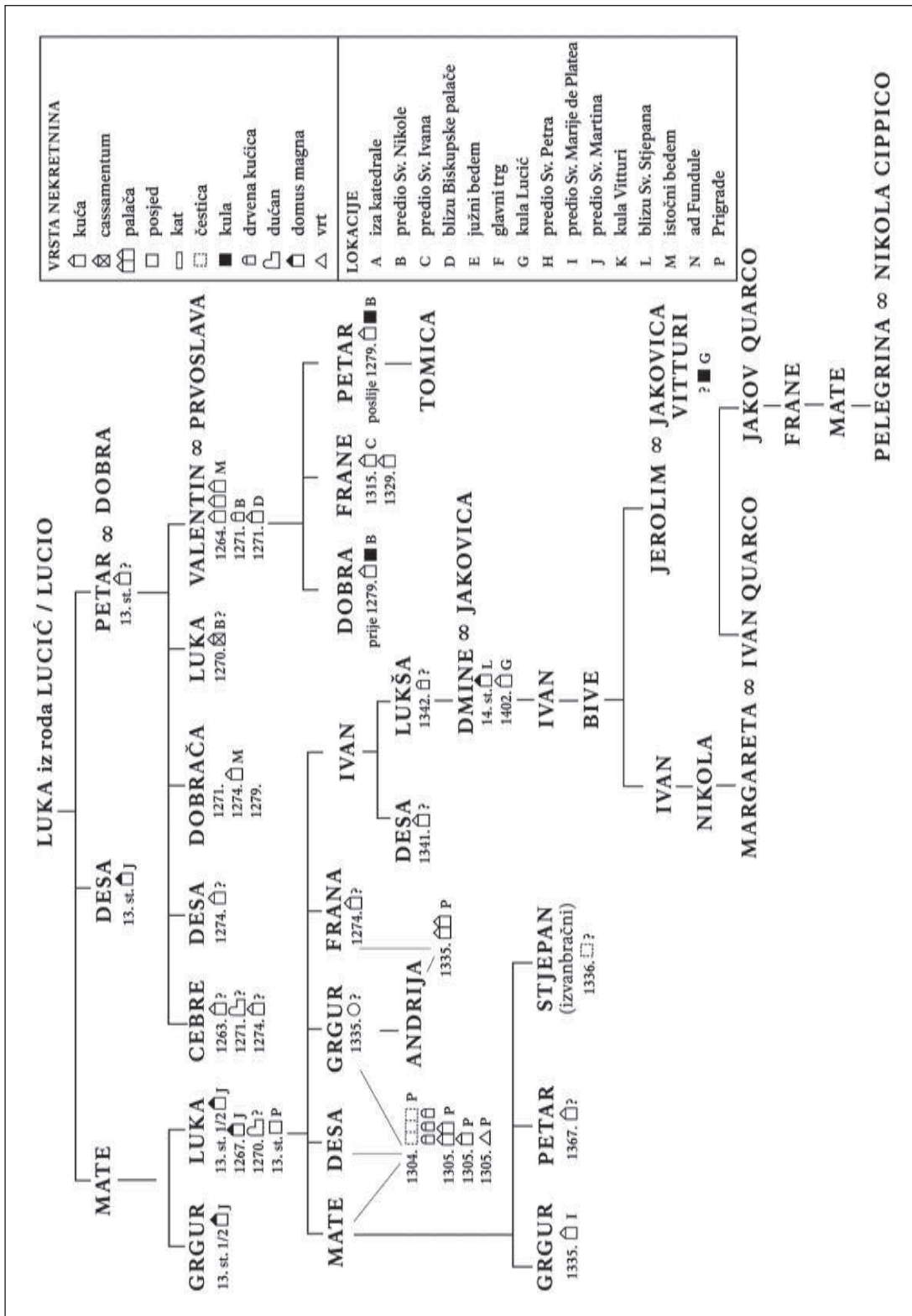
28 I. Lučić, *Povijesna*, 294. *Actum* jednog kupoprodajnog dokumenta ubilježen je *in domo seu circuitu sancti Martini ubi dictus archidiaconus moratur et habitat*. Gervazije je živio preko puta crkve sv. Martina i dao je izgraditi portik ispred crkve; MT, I./1., 301. Farlati također spominje Sv. Martina: ... *post urbem reaedificatam antiquiores sunt aedicula S. Martini adiacens tergo publici perystilii* ...; D. Farlati, *Illyricum*, IV, 308.

29 Z. Janeković Römer, *Okvir*, 352.

30 U trogirskim oporukama, kao i u oporukama drugih gradova, gotovo se uvijek ostavljaju sredstva za čitanje misa za spas duše pokojnih rođaka; Marija Karbić – Zoran Ladić, “Oporuke stanovnika grada Trogira u arhivu HAZU”, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 43, 2001, 161-254, 174-180.

31 Gregorijanskom se reformom ustanovljuje isključivo crkvena jurisdikcija nad crkvama te se ukida mogućnost da crkve osnivaju laici. Dekretom Lateranskoga sinoda iz 1078. papa prijeti ekskomunikacijom svake svjetovne osobe koja ne preda svoja osnivačka prava nad crkvenom imovinom. Na drugom lateranskom koncilu 1139. odlučuje se da se svaka nadarbina koju su osnovali laici smatra nedostojnom; Jadranka Neralić, *Put do crkvene nadarbine*, Split: Književni krug, 2007, 112.

32 Ostala patronova prava bila su počasna, imao je primjerice pravo da u patronatskoj crkvi ili na njoj namjesti znak obitelji, natpis ili obiteljski grb. Patron je morao popraviti crkvu ako je bilo potrebno te organizirati “fabriku”. Mogao je zatražiti samo desetinu dobara iz nadarbine za popravak crkve. Provođenje novih zakona nije išlo potpuno glatko na lokalnoj razini. Ipak, od tada nadalje nijednu crkvu više nije smio osnovati i graditi svjetovni vlasnik; Catherine E. Boyd, *Tithes and Parishes in Medieval Italy*, New York, Cornell University Press for the American Historical Association, 1952, 115-119.

skom području osnivači crkava su darovali posjed s crkvom – nadarbinu i pravo pobiranja crkvenih dohodaka (*beneficium*) nekoj crkvenoj instituciji, a oni su stekli pravo upravitelja/rektora (*ius patronatus*). Ovo pravo je bilo nasljedno pa se s vremenom broj patrona pojedine crkve povećavao. Patronatska prava nad crkvama nasljeđivali su u Trogiru i muški i ženski potomci.³³ Crkva nad kojom je pojedini rod imao patronat često je bila u blizini ostalih posjeda roda/rodova, iako to nije uvijek slučaj.³⁴ Tijekom vremena većina je juspatronata pridružena kaptolskoj menzi.³⁵

I pripadnici istoga roda često akumuliraju posjed blizu matične kuće ili kule. Međutim, nove se grane obitelji katkad i odvajaju, što se odražava i u prostoru grada. Plemički su rodovi imali svoju hijerarhiju – obično je u glavnoj kući roda stanovao otac, a nasljeđivao ju je najčešće najstariji sin (ako je imao muških nasljednika).³⁶

Posjed u Prigradu

Naveli smo da je “Lukina” grana roda imala dio čestica u Prigradu u 13. stoljeću. Tijekom tog stoljeća počinje obnova i intenzivna izgradnja grada, ali grad se sve više širi i prema zapadu, izvan stare jezgre, i oblikuje se zapadno Prigrade.³⁷ Nakon širenja Prigrada u 13. stoljeću komuna stječe dio novih čestica koje se najvjerojatnije daju u dugoročni zakup, ali neke su bile i u vlasništvu trogirskih imućnih obitelji. U 13. stoljeću još je 80% Prigrada bilo nenaseljeno, a pojedini istaknuti pojedinci sudjeluju u oblikovanju ovog prostora. Vjerojatno su pravo na zaposjedanje zemljišta dobili oni koji su sudjelovali u procesu nasipavanja terena. Spominje se da je Luka Matin u 13. stoljeću s kanonikom Nocentom Martinovim zajednički nasipao zemljište, koje su onda razdijelili na pola. Taj je teren zauzimaio čitavu zapadnu obalu Prigrada, a njihovim su nasipavanjem vlasnici proširili obalu, pretvorili je u “trg” te na njemu dali izgraditi drvene kućice (koje su vjerojatno davali u najam).³⁸ Dana 15. kolovoza 1265. Luka i kanonik Nocent prodali su biskupu veći dio isušanih zemljišta za 1.000 libara.³⁹ Jednu je česticu Luka 1272. prodao jednom pučaninu.⁴⁰ Ipak, zadržao je veliku kuću u Prigradu i više čestica s drvenim kućicama.⁴¹

Godine 1267. spominju se, uz Luciće, kao baštinici Sv. Martina, i rodovi Cega i Pecci.⁴² Rodonačelnik roda, Pece, potječe iz izumrlag roda Machinaturi.⁴³ Njegov potomak Jakov Pecci i njegova žena Marija Damjanova posjedovali su česticu i kuću u blizini kuće Lucić (i crkve sv. Marije) krajem 13. stoljeća. Spomenuli smo da je Marija, ostavši udovica i bez

33 Naime, nakon što su žene izgubile pravo nasljeđivanja posjeda, zadržava se pravo nasljeđivanja patronata i po ženskoj liniji; Arhiv HAZU u Zagrebu Ostavština Lučić: Lucius, XX.-12./I.-XXIV., 24 sveska, ured. M. Barada, knj. 11, f. 42-56; Zrinka Nikolić Jakus, “Obitelj dalmatinskog plemstva od 12. do 14. stoljeća”, *Acta Histriae*, 15, 2007, 59-89.

34 Karl Gross, *Udžbenik crkvenog prava katoličke Crkve*, Zagreb: Naklada školskih knjiga, 1930, 171.

35 Primjerice, crkva sv. Lava/Barbare/Nikole 1583. godine.

36 I. Lučić, *Povijesna*, 781-782; DAZd, AT, k. 66, sv. 10, f. 11; sv. 13, f. 1. Vidi poglavlje o plemstvu.

37 Pojam Prigrade odnosi se na *burgus*, naselje koje se razvilo izvan zapadnoga bedema jezgre od 13. stoljeća nadalje, a koje je u 15. stoljeću postalo cjelina s jezgrom (Novi grad).

38 I. Lučić, *Povijesna*, 1042-1044.

39 CD, V., 312-315.

40 Devi, sinu Županele za 30 libri; MT, I./1., 315.

41 AHAZU, Ostavština, knj. 12, f. 12-15; I. Lučić, *Povijesna*, 1043.

42 *Parentella* je kognatska obitelj – rodbina.

43 P. Andreis, *Povijest*, 334.

potomaka, prodala kuću 1264. Luki Matinom iz roda Lucić.⁴⁴

Luka Matin je imao dosta djece: Mate, Desa, Grgur i Frana spominju se u dokumentima uz posjed u Prigradu (uz njih je Luka imao i sina Ivana/Žuve).⁴⁵ Lukina djeca (Mate, Grgur i Desa)⁴⁶ spominju se u prvoj polovici 14. stoljeća kad su prodali dio posjeda u Prigradu *in burgo Tragurii* braći propovjednicima 1304. godine *totam paratineam eorum in qua sunt tres Kamarde*.⁴⁷ Međutim, revizija dobara koje je rod Lucio imao na prostoru Prigrada iz 1305.⁴⁸ pokazuje da su još zadržali velik broj nekretnina na prostoru Prigrada,⁴⁹ koje se još nasipavalo.⁵⁰ Uz čestice s drvenim kućicama (kamardama, koje su vjerojatno davane u najam) spominje se i palača (*domus sive palatium*). Te su se nekretnine nizale od jedne do druge strane Prigrada. Iz tog je dokumenta vidljivo i da je nasipavanje terena prema zapadu još uvijek trajalo.⁵¹ Sačuvan je dokument o isplati ...*libras centum et quinque venetorum parvorum* ... spomenutom Grguru, njegovoj sestri Frani i sinu Andriji, iz roda Lucio *de una domo siue palatio posita in burgo Tragurii iuxta locum dictorum fratrum et terram vineatam*.⁵² To je ujedno i jedini zapis koji bilježi palaču u burgu. Dominikanci su pripadnicima roda Lucio isplatili *libras centum et quinque venetorum parvorum ... pro cambio siue permutatione* (moguće je da se provela zamjena da bi se izbjegao prvokup). Konačno, Lukina djeca i unuk – Frana, Grgur i njegov sin Andrija – prodali su dominikancima u 14. stoljeću (1335.) i palaču u Prigradu. Ugovor je bio sklopljen *in domo domine Frane Lutii*.⁵³

44 On ju je već 1270. prodao kanoniku Ivanu *Michenni*; MT, I/1., 34, 118.

45 M. Andreis, *Trogirsko*, 45-46.

46 Već spomenuti Mate, Grgur i Desa iz roda Lucić.

47 I. Lučić, *Povijesna*, 1043.

48 *E nella reuisione delli beni, ch'erano in Borgo della medesima heredita riferiscono li Prestaldi deputati dalla Corte d hauer trouato: 1305 die 16 octub: Primo Domum siue Palatium positum in Burgo Tr. iuxta locum fratrum Predicatorum a duobus lateribus, et iuxta viam ab alijs duobus lateribus. Item domos muratas discopertas iuxta mare, iuxta locum frat. Pred. Item paratineas, et Kamaradas sicut vadit via, et plateas vsque ad ortum qui est in capite Burgi supre mare, Item dictum ortum, et Piscariam, et totum quod extra Kamardas de plateis sicatis, et non sicatis vsque ad aliud caput Burgi versus salinas exceptis paratineis, et Kamardis, que inueniuntur aliorum esse.* [Lucio] (1305.) (G. Lucio, *Memorie*, 494)

49 G. Lucio, *Memorie*, 49; I. Lučić, *Povijesna*, 1043; O nekretninama koje su pripadnici tog roda kupovali na istom mjestu u 13. stoljeću; Trogirski spomenici, 319-320; Ivo Babić, "Počeci trogirskog predgrada u Pasikama", *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 39., 2001-2002, 123-148, 128-129, 140.

50 G. Lucio, *Memorie*, 494; I. Babić, "Počeci", 130.

51 I. Babić, "Počeci", 130.

52 (...) *domina Frana condam Lutii [Lucio] et Gregorius eius frater et Andreas filius dicti Gregorii fuerunt confessi et contenti habuisse et recepisse et penes se habere a fratre Petro priore loci et conventus fratrum predicatorum Tragurii dante et solvente nomine et vice dicti loci et conventus Tragurii et aliorum fratrum illas libras centum et quinque venetorum parvorum quas ipsi fratres eisdem domine Frane, Gregorio et Andrea (!) dare tenebantur pro cambio siue permutatione quam dicti fratres fecerunt cum predicta domina Frana et Gregorio et Andrea de una domo siue palatio posita in burgo Tragurii iuxta locum dictorum fratrum et terra vineata (...) (1335.) (DAZd, AT, LXVI/2, f. 27); M. Andreis – I. Benyovsky Latin – A. Plosnić Škarić, "Socijalna topografija Trogira u 14. stoljeću", *Povijesni prilozi*, 33, 2007, 103-195, 183.*

53 DAZd, AT, k. 66, sv. 2, f. 27.

Nekretnine uz jugoistočni gradski bedem u 13. stoljeću

Drugi sin roдонаčelnika Luke – Petar sa ženom Dobrom imao je četiri sina: Luku, Cebra, Desu i Valentina, i kćer Dobraču.⁵⁴ U dokumentima se spominju nekretnine Petra i Dobre (kuća), ali i nekretnine njihove djece. Prvorodeni sin Luka Petrov kupio je 1270. *cassamentum*,⁵⁵ ali umire već 1272. godine. Drugorođeni sin Valentin (koji umire 1276. godine) imao je, vidjet ćemo, najviše nekretnina. Ostali sinovi također su imali nekretnine u gradu, ali ih nije moguće locirati: Cebra Petrov (+ oko 1275.) imao je u vlasništvu kuću i dućan a Desa Petrov (test. iz 1293.) kuću,⁵⁶ čija lokacija nije poznata ali je zabilježeno da majstor Raden, *carpenterius*, za 28 libri dogovara izgradnju te kuće, stubišta s naslonom te izrađuje vrata i prozore, balkone.⁵⁷ Cebra i Nikola imali su po jednog sina koji, čini se, nisu imali muške nasljednike. Kćeri im se udaju za zadarske, splitske i dubrovačke plemiće.⁵⁸

Najviše je nekretnina (a koje možemo i locirati uz istočne i južne gradske zidine)⁵⁹ tako ostalo u posjedu Petrovog drugorođenoga sina Valentina i njegovih potomaka. Valentin Petrov bio je trogirski sudac, a 1270. izabran je za šibenskog načelnika, za što je dobio plaću od 200 malih libara (i druge povlastice).⁶⁰ Prema podacima kojima raspolažemo, Valentin Petrov posjedovao je u gradu šest kuća i još jednu polovicu – neke od tih kuća sigurno je iznajmljivao. U dokumentima iz 60-ih i 70-ih godina 13. stoljeća može se pratiti kako Valentin u istočnom dijelu staroga grada kupuje susjedne kuće: primjerice, godine 1263. arhiđakon Gervazij za 100 mu je libara prodao kuću blizu istočnih gradskih bedema, pod uvjetom da ostane u njoj još godinu dana. Ta se kuća nalazila blizu postojeće kuće Valentina Petrovog i kuće Nikole Albertinija; godine 1264. Valentin kupuje još dvije kuće u susjedstvu. Jednu lociranu u blizini kuće kanonika Drage i (postojeće) svoje te drugu u njihovoj blizini, lociranu blizu čestice (*paratina*) Slave Dujma Urso. Godine 1271. kupuje još dvije cijele kuće i jednu polovicu. U susjedstvu tih kuća spominju se kuća majstora Petra, kuća kanonika Drage, kuća Prode, žene Jurja iz roda Cega, i kuća sv. Nikole. U blizini tih objekata bila je i kuća koja se 1264. spominje u posjedu Bune Albertini, žene Nikole (nakon njezine smrti izumire ovaj rod).⁶¹ Dio nekretnina se jasno može locirati kraj Sv. Ivana Krstitelja (gdje graniči s posjedom Urso), a drugi dio kraj samostana sv. Nikole (gdje su mu susjedi Albertini i Cega). Valentin je imao i kulu (*domus cum curte et turre*) pokraj kuće Dese Dujmovog Buffalisa i južnih zidina (vjerojatno tzv. kula Vitturi).⁶² U drugoj polovici 13. stoljeća kula je pripala Valentinovim potomcima,⁶³ a u njezinoj su blizini bili posjedi Valentinova brata Luke (koji je kupio nekretnine od Cega).⁶⁴

54 M. Andreis, *Trogirsko*, 225.

55 MT I./1., 109-111.

56 MT I./1., 6, 97-98; MT I./2., 201-202; M. Andreis, *Trogirsko*, 225.

57 MT, I./2., 201-202.

58 M. Andreis, *Trogirsko*, 225.

59 MT I./1., 171, 217, 219.

60 CD, V., 528-529.

61 MT, I./1., 21, 34, 114, 118.

62 ... *domo Desse Duymi* ...; MT, I./2., 207.

63 MT, II., 207; M. Andreis – I. Benyovsky - A. Plosnić, "Socijalna topografija", 182. Marin Petrov Cega imao je kasnije kuću pokraj nekretnine koja je pripadala ženi pokojnog Valentina iz roda Lucića; *Trogirski spomenici*, 164.

64 Valentin je imao i brata Luku koji je kupio *totum casamentum* od Mannusa Desinog iz roda Cega (rođak Stjepana i Jurja); *Trogirski spomenici*, 109; MT, I./1., 109-110; M. Andreis, *Trogirsko*, 49; M. Andreis – I. Benyovsky – A. Plosnić, "Socijalna

Još iz 1279. sačuvan je ugovor prema kojem se Valentinova udovica Prvoslava i njezina djeca odriču prava na kulu kraj Sv. Nikole (*domus cum curte et turre*),⁶⁵ na račun drugorođenog sina Petra (čija je majka bila druga Valentinova žena, Dobra). Valentin je s Dobrom imao šestero djece, od kojih je samo Petar imao muško dijete, Tomicu. Prava na kulu su se Prvoslava i njezina djeca odrekli zato jer je Petar jedini imao nasljednika (vjerojatno je zbog istog razloga i njegov otac Valentin kao drugorođeni sin dobio u posjed istu kulu jer je, za razliku od starijeg brata Luke, imao muške potomke).⁶⁶ Matični patrimonij uglavnom se ostavljao prvorodnom sinu, ali to je ovisilo o okolnostima. Međutim, ni Tomica nije imao potomaka, pa se do sredine 14. stoljeća toj grani Lucića gubi trag, kao i nekretninama u posjedu. Znamo da je splitski plemić Krste Alberti 1279. nakon ženidbe s kćeri Valentina Petrovog iz roda Lucića posjedovao kuću pokraj samostana sv. Nikole.⁶⁷ U dokumentima se spominje 1315. godine kuća drugog Valentinovog sina Frane Valentinovog⁶⁸ (koji je kao sindik i prokurator dogovarao zamjenu prostora s biskupom).⁶⁹ Godine 1329. spominje se kuća pokojnog Frane Valentinovog,⁷⁰ u kojoj vjerojatno stanuje njegova udovica (Ivana Nassi zadarska plemkinja).

Četrnaesto stoljeće: smanjivanje značaja obitelji

Na smještaj rodova u gradu i njihove nekretnine bitan utjecaj imale su i demografske prilike. Neki rodovi, čiji su pripadnici sudjelovali u obnovi grada krajem 12. i početkom 13. stoljeća, izumiru do sredine 14. stoljeća, što se odražava i na prostoru grada: nestaju rodovi Urso, Albertini, Krnja, Strija, Vodovara i jedna grana roda Lucić. S druge strane, neki rodovi brojčano i društveno jačaju te zauzimaju sve veći prostor u gradu. Nije istraženo koliko je kuga u 14. stoljeću imala utjecaj na smrtnost, ali ima naznaka da su pripadnici nekih rodova umrli 1348./49. godine.⁷¹ Sigurno je na negativan demografski rast nekih obitelji imao utjecaja i običaj da dosta pripadnika postaju crkvene osobe, odnosno nedostatak muških potomaka. Neki rodovi, važni i razgranati u 13. i prvoj polovici 14. stoljeća, kasnije postaju manje brojni, a njihov se patrimonij smanjuje, dok su neki rodovi bili brojčano slabiji, ali kasnije postaju brojniji i značajniji (za što je upravo primjer rod Lucio).

Demografski utjecaj: reproduktivnost i epidemije

Demografske promjene u Trogiru nisu dovoljno istražene za razdoblje razvijenog i kasnoga srednjeg vijeka, iako one mogu biti pokazatelj društvenih, gospodarskih i urbanih promjena. U 14. stoljeću vjerojatno je bilo sveukupno 2.000-2.500 stanovnika. Treba voditi računa i o negativnim činiteljima demografskih zbivanja, osobito epidemijama. Kuga 1348. godine, pogubna za cijelu Europu, zabilježena je po pomoru i u Trogiru. Sačuvani

topografija", 55.

65 MT, I./2., 207; M. Andreis – I. Benyovsky – A. Plosnić, "Socijalna topografija", 54.

66 Luka iz roda Lucić bio oženjen za Mariju Vodovara – imali su kćeri Dobru i Margaretu.

67 MT, I./2., 230.

68 TS, br. 66, 196-201.

69 Kad komuna širi gradski trg na crkvenom prostoru 1306. godine, a u zamjenu katedrala dobiva "novo groblje" ispred zapadnoga pročelja katedrale. AHAZU, Ostavština, knj. 1, 5-7; I. Lučić, *Povijesna*, 543; P. Andreis, *Povijest*, 59; Vincenzo Celio Cega, *La chiesa di Trau: descritta ... nell'anno 1854.*, Spalato, 1855, 21.

70 *Trogirski spomenici*, 196-201, 284-298.

71 M. Andreis, *Trogirsko*, passim.

su podaci trogirskih i splitskih poslanika koji Mlečane obavještavaju o kugi koja je 1348. bjesnila među njihovim građanima. Poznato je da su te godine Trogirani pokušali pomoći bibrskom knezu Mladenu Šubiću, koji je bio obolio, a kasnije i umro od kuge (pokopan u katedrali).⁷² Međutim, notarski spisi nisu sačuvani za to razdoblje pa ne možemo govoriti o posljedicama kuge. Epidemije se ponovno spominju 1361., 1368., 1382., 1397., 1398., 1401., 1405. i 1408., ali nema gotovo nikakvih podataka o njima.⁷³

Početak 14. stoljeća živjeli su samo potomci Luke Matinog: kći Frana (1335.) bez potomaka i njegovi sinovi Mate (+ prije 1320.), Desa (1304.), Grgur (1335.) i Ivan (+ prije 1304.) i njihova djeca (Desa nije imao potomaka). U popisu iz 1339. godine spominje se osam pripadnika roda Lucio, samo potomci Mate, Grgura i Ivana:⁷⁴ Fridrik Matin, Grgur Matin, Mihoj Matin, Petar Matin, Luka Matin, Andrija Grgurov, Desa Ivanov (Žuvin) i Lukša (Ivanov) Žuvin.⁷⁵ Međutim, mnogi od njih nisu doživjeli drugu polovicu 14. stoljeća.

U godini sastavljanja popisa vijeća (1339.) zapisane su nekretnine u vlasništvu Grgura Matinog: jedno dvorište okruženo kućama (*curia domorum Grigorii Lutii in pedem scalarum lapidum*)⁷⁶ i kuća kraj Sv. Marije de Platea u vlasništvu Petra Matinog i (izvanbračnog) Stjepana Matinog (*tres partes domus iuxta domum sancte Marie de platea*).⁷⁷

Matinovi sinovi Grgur i (izvanbračni) Stjepan zadnji se put spominju 1344. godine, Luka, Fridrik i Mihoj 1348. godine (u vrijeme kuge): iza sebe nisu ostavili muške potomke (jedini je Fridrik imao sina koji se također zadnji put spominje 1348.). Petar Matin umro je prije 1367. a njegov jedini sin Mate (+ prije 1406.) imao je također jedinca Petra za kojeg nemamo zabilježene potomke. Izvanbračni sin Stjepan zadnji put se spominje 1344. i nije imao potomaka. Grgurov sin Andrija (+ prije 1361.) imao je sina Marina (1378.) i kćer Katarinu koji nisu ostavili potomke. Djeca Ivana (Žuve) Desa i Lukša se ne spominju nakon 1347./48. (vrijeme kuge). Lukša je ipak iza sebe ostavio sinove Desu (koji je bio crkvena osoba) i Dmina (1367. – 1404.), koji će jedini nastaviti granu obitelji Lucio u 15. stoljeću. Lukšine nekretnine su zabilježene 1341. (katovi kuće u vlasništvu roda Bivce u kojoj je stanovao).⁷⁸

72 *Listine o odnošajih između južnoga slavenstva i mletačke republike*, I.-X., ur. Šime Ljubić, MSHSM, Zagreb, 1868-1891, III, 71. (1348. die 29 marcii, capta: quod istis ambaxatoribus de Tragurio et Spaletto exponentibus mortalitem magnam, que cives suos invasit, et insiliaris, capitibus ...). Prema P. Andreisu, kad je u Trogiru bjesnila kuga, grad je bio opustošen bolešću "tako da je, ne nalazeći se nitko tko bi se bavio samilosnom službom ukopavanja, komuna predložila 15 dukata bastažima ili županima Sv. Duha da bi ukopavali siromahe"; P. Andreis, *Povijest*, 89. P. Andreis, doduše, spominje razdoblje 1344.-1348., ali nije moguće da je kuga harala gradom prije kraja 1347. CD, XI., 444; Grga Novak, *Prošlost Dalmacije*, Split: Slobodna Dalmacija, 2004, 128; *Povijest Hrvata – srednji vijek*, ur. Franjo Šanjek i Franko Mirošević, Zagreb: Školska knjiga, 2003, 224.

73 Lavoslav Glesinger, "Organizacija zdravstvene službe u srednjovjekovnom Trogiru", *Radovi međunarodnog simpozija održanog prigodom 700. obljetnice spomena ljekarne u Trogiru*, Zagreb, 1976, 31-43, 38; Meri Kunčić, *Od pošasti sačuvaj nas. Utjecaj osmanske opasnosti i kužnih epidemija na ikonografiju zavjetnih slika*, Zagreb: Srednja Europa, 2008, 67.

74 Luka Matin imao je sinove Grgura, Matu, Ivana (Žuve): M. Andreis, *Trogirsko*, 45-46.

75 Isto, *Trogirsko*, 45-46.

76 (...) *Actum Tragurii in curia domorum Gregorii Lutii [Lucio] in pedem scalarum lapidum* (...) (1339.) (DAZd, AT, LXVI/3, f 14).

77 DAZd, AT, k. 66, sv. 2, f. 41; sv. 3, f. 14; sv. 6, f. 7v, 10v; sv. 11, f. 7. M. Andreis, *Trogirsko*, 225.

78 (...) *Baronus Silvestri [Mazzarello] dedit et concessit Nicolice caligario quandam suam canipam possitam subtus pamenta Grigorii Bivci [Bivce] in quibus nunc moratur Luxa Iohannis Lucii [Lucio] ad tenendum ipsam canipam hinc ad Pascham resurrectionis domini proxima venturam et vassellos XII et botas magnas XIII ad tenendum ad terminum supradictum* (...) (1342.) (DAZd, AT, LXVI/6, f. 36), M. Andreis – I. Benyovsky Latin – A. Plosnić Škarić, "Socijalna topografija", 154.

Političke okolnosti

Osim vrlo negativnih demografskih prilika koje su pogodile obitelj Lucio u 14. stoljeću, utjecaj na posjedovno stanje imale su i vrlo nestabilne okolnosti u gradu. U 13. stoljeću i prvim desetljećima 14. stoljeća grad je priznavao i kneštvo hrvatskih velikaša iz zaleđa – kneza Domalda, a kasnije Bribiraca.⁷⁹ Nakon smrti bana Pavla, položaj Bribiraca bio je uzdrman, a ban Mladen II. Bribirski nameće nove poreze Trogiru.⁸⁰ Sve je to uzrokovalo nezadovoljstvo dijela stanovnika. Oko tadašnjega potestata i kapetana Mate Zorića (Zorijevog) iz roda Cega okupila se grupa koja nije odobravala daljnje kneževanje Bribiraca, a podršku je tražila u Veneciji.⁸¹ Druga grupa, koja je htjela zadržati *status quo*, bila je okupljena oko trogirskoga plemića Marina Andreisa te su podržavali bana Mladena II. Bribirskog. Oni su uglavnom imali posjede izvan granica trogirskoga distrikta, pa je ban mogao garantirati njihovu zaštitu.⁸² Među njima su bili i pripadnici obitelji Lučić. “Političku orijentaciju” određivali su prvenstveno gospodarski interesi te osobni odnosi između plemićkih obitelji.⁸³ Trogirske obitelji podržavale su one koji su im šttili posjede i garantirali prevlast u gradu.⁸⁴

U sukobu suprotstavljenih strana grupa oko Mate Zorića iz roda Cega opljačkala je kuće svojim protivnicima, nakon čega je slijedio njihov progon iz grada i konfisciranje njihovih imanja. Takvi postupci dovodili su do promjena u imovinskim odnosima i djelovali destabilizirajuće za razvoj grada, a ponavljali su se tijekom cijelog 14. stoljeća. Ban je nakon pobune tražio 40 talaca te prazan list pergamene na kojem je htio napisati što sve želi od grada – odnosno tražio je bezuvjetnu predaju.⁸⁵ Mate Zorić održao se na vlasti plaćanjem danka banu Mladenu II.⁸⁶ Dio novca koji je trebalo isplatiti banu platili su upravo “izdajice” – Mate Lukin (ne spominje se i u izvorima nakon 1320.) 500 libara, a isto toliko i Kazarice, Šimun Andreis, nasljednici Gavžinje Andreisa te žena pokojnog Dujma Domike. Međutim, situacija se ubrzo promijenila: tzv. vanjski (istjerani, koji su podupirali Andreisa, među kojima su moguće bili i Lucići) povezali su se sa Šibenčanima i zbacili Matu Zorića 1317.,

79 Iako je nova anžuvinska dinastija došla na ugarsko-hrvatsko prijestolje 1301., ona utječe na dalmatinske gradove tek u drugoj polovici 14. stoljeća. Trogir i Split 1303. nisu priznali Karla I. svojim vladarom, a u ispravama se ističe *regno Ungarie sede vacante*; CD, VIII., 5; Tomislav Raukar, “Komunalna društva u Dalmaciji u 14. stoljeću”, *Historijski zbornik*, 33-34, 1982, 139-209, 139. Odnos velikaša prema Trogiru, kao i prema ostalim dalmatinskim gradovima, bio je uvjetovan i ograničen kraljevskim privilegijima. Međutim, Pavao Bribirski, knez Trogira 1273., a kasnije ban, htio je učvrstiti vlast nad Trogrirom usprkos kraljevim savjetima da ne uznemiruje Trogirane. CD, VI., 43; Damir Karbić, “Šubići Bribirski do gubitka nasljedne banske časti (1322)”, *Zbornik zavoda HAZU u Zagrebu*, 22, 1-26, 11.

80 Zbog toga komuna propisuje i izvanredne poreze. Dana 25. srpnja 1315. izabrana je komisija od sedam vijećnika koji su trebali procijeniti cjelokupni imetak trogirskih građana, a u listopadu iste godine prešlo se na novo oporezivanje koje se provodilo prema imovinskom stanju pojedinaca. N. Klaić, *Povijest*, 224; CD, VIII., 404.

81 Prema nekim mišljenjima, razlog je tome bio i u njihovu interesu za pomorsku trgovinu. N. Klaić, *Povijest*, 304; Antun Cvitanić, “Uvod u trogirsko statutarno pravo”, *Statut grada Trogira*, Split, 1988, 5-65, 16.

82 CD, VIII., 42, 157, 304, 371, 388, 392.

83 D. Karbić, “Šubići”, 20-21.

84 N. Klaić, *Povijest*, 193, 214-215; CD, VIII., 334; G. Lucio, *Memorie*, 204; MT, II., 195, 227.

85 CD, VIII., 388.

86 Ban Mladen II. prijetio je da će napasti Matu i grad, iako je i njegov brat, knez Trogira, Pavao II. bio uz kapetana grada. Mate se Zorić 1316. uspio dogovoriti s banom i zadržati upravu nad gradom. Prije nagodbe komuna je platila banu visoku odštetu, prvo 3.000, i kasnije 10.000 libara; CD, VIII., 317, 388, 404; I. Benyovsky, “Politički sukobi u srednjovjekovnom Trogiru i njihov utjecaj na posjedovne odnose u gradu”, *Hereditas rerum croaticarum*, ur. Alexander Buczynski, Milan Kruhek, Stjepan Matković, Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2003, 44-51.

čini se i uz podršku Mladena II.⁸⁷ Nakon što je Mate Zorić iz roda Cega istjeran iz grada, nekretnine su konfiscirane njegovim pristašama.⁸⁸ Vraćanje posjeda nekadašnjim “vanjskima” u novim je okolnostima bio prvi zadatak jer su oni promjenom političkih okolnosti postali građani na vlasti s pravom na posjed.⁸⁹ To se ponovno obavljalo na račun komunalnoga posjeda odnosno na račun posjednika protivne (Matine) stranke, kojima su se konfiscirala imanja.⁹⁰ Konfiskacija gradskih posjeda prekidala je fizički i simbolički kontinuitet stanovanja nekih obitelji, osobito ako su bile konfiscirane matične kuće plemićkih rodova. Obiteljski posjed isticao je materijalni položaj roda u komuni. Upravo je zato konfisciranje imanja bilo tako teška kazna – ne samo da su pripadnici roda bili prognani iz zajednice, nego im se na taj način simbolično oduzimala prošlost.⁹¹

Konačno, Venecija se sve više počela miješati u prilike u Dalmaciji pa je u Trogiru podržavala one koji su bili protiv Mladena II.⁹² Godine 1322. pobunili su se Trogirani protiv Bribiraca zbog prevelikih podavanja, što je Venecija iskoristila. Dužd je iste godine Trogirane “uzeo u zaštitu i obranu,⁹³ priznavši autonomiju grada posebnim paktom (*Pactum Tragurii*). Trogir je prihvatio mletačku upravu, ostajući lojalan i Karlu Robertu Anžuvinskom.⁹⁴ U popisu iz 1322. navedeni su članovi vijeća koji su prihvatili mletačku upravu (“nutarnji”).⁹⁵ Tu nije bilo pripadnika obitelji Lucio. Međutim, ako je Venecija htjela zadržati kontrolu nad Trogirom, bilo joj je u interesu da stabilizira unutarnje političke prilike.⁹⁶ Da bi smirile unutarnje nemire, vlasti su odlučile ukloniti sva svjedočanstva o uzajamnoj mržnji stranaka u Trogiru iz zapisnika vijeća, bilježničkih akata i sudskih spisa.⁹⁷ Možda je to razlog nedostataka mnogih dokumenata iz toga razdoblja.⁹⁸ Ipak, sve do 1328. godine

87 Ban Trogiru ponovno nameće daće 1318. – komuna je iz redovitih prihoda isplatila Bribircima 2.000 libara za svoje građane u sužanjstvu; D. Karbić, “Šubići”, 21; CD, VIII., 509.

88 Šibenčani su Trogiranima pomogli istjerati Matu Zorića u rujnu 1317. Iste godine uspostavila se konzularna vlada u kojoj su sva tri člana bili “povratnici”. Knez je bio Pavao II. Bribirski; Notae, 229; CD, VIII., 462-463. U studenom biskup Liberij za svoje zamjenike postavlja Lampredija i Kazaricu; CD, VIII., 463.

89 Notae, 229; CD, VIII., 462-463.

90 CD, VIII., 403, 409-410.

91 Usporedi: Z. Janeković Römer, “Rodbinski odnosi u dalmatinskom društvu 13. i 14. stoljeća”, *Historijski zbornik*, 1992, 179-194, 183.

92 CD, IX., 60-62.

93 Mletačku vlast priznali su 1322. godine Trogir i Šibenik, a 1327. godine i Split; *Listine*, I., 337.

94 *Listine*, I., 340-341.

95 Primjerice, pripadnici rodova Casotti, Cega, Chiudi, Kazarica. Sačuvan je i popis vijećnika (14. svibnja 1322.) koji su se zakleli na vjernost u komunalnoj palači (51 osoba); *Listine*, I., 341; AHAZU, *Ostavština*, knj. 2, f. 84-89.

96 Oni koji su podržavali Veneciju (članovi rodova Casotti, Cega, Chiudi) tražili su povrat posjeda koji su im bili oduzeti 1318. godine. N. Klaić, *Povijest*, 238; *Listine*, I., 341. Godine 1325. donose se odluke o povratku svih posjeda koji su bili prisilno oduzeti u prethodnom nestabilnom razdoblju. Organizirano je povjerenstvo za očevid, a propisuju se stroge kazne za prisvajanje komunalnoga zemljišta. U reformaciji statuta iz 1347. donose se odredbe i o novoj podjeli komunalne zemlje (Podmorje). Priljeno zemljište se nije smjelo prodavati, darovati ili oporučiti, ali moglo se zamijeniti; AHAZU, *Ostavština*, knj. 2, f. 58-61; (“Zavod”); *Statut grada Trogira* (dalje: ST), ur. Vladimir Rismondo, Split: Splitski književni krug, 1988, R. I., 38, 39; Lujko Margetić, “Dioba općinskog zemljišta u našim srednjovjekovnim dalmatinskim komunama”, *Starine*, 56, 1975, 23-35. Ipak, zbog kontrole situacije i mogućeg animoziteta mletačka je vlast odredila da se kuće i posjedi vraćeni “vanjskima” ne smiju prodavati, zamijeniti ili založiti sljedećih pet godina bez dopuštenja dužda. Osim u slučaju isplate za miraz i za redovnice, kao i u slučaju oporuka. Čini se da je bilo dosta sporova oko posjeda i prava na posjed između “vanjskih” i “nutarnjih”. AHAZU, *Ostavština*, knj. 2, f. 94-101.

97 Prema budućim “izdajicama” ipak se ponovno određuje njihovo protjerivanje iz grada i oduzimanje imanja; AHAZU, *Ostavština*, knj. 2, f. 72-74; ST, L. II., c. 25.

98 I pripadnici plemićkih rodova izabiru svoje predstavnike koji su trebali provesti izmirenje suprotstavljenih stranaka; I. Lučić, *Povijesna*, 444-445.

oni koji nisu podržavali Mlečane nisu smjeli stanovati u Trogiru. Ženama i djeci (do deset godina) bilo je dopušteno da se vrate i uživaju sva svoja dobra. Među njima, doduše, nije na popisu niti jedan pripadnik obitelji Lucio (nego Andreis, Buffalis, Cippico).⁹⁹

U ovom se razdoblju vrlo malo spominju nekretnine obitelji Lucio: tek znamo da je prodana palača Lucio u Prigrađu. Djeca mletačkog protivnika Luke Martinog, kći Frana, sin Grgur i unuk Andrija Grgurov prodali su palaču dominikancima a ugovor je bio sklopljen u Franinoj kući.¹⁰⁰ Konačno, popis vijeća iz 1339. uključivao je pripadnike i “nutarnjih” i “vanjskih”.¹⁰¹ Ipak, tu su na popisu tek unuci ili sinovi onih koji su sudjelovali u previranjima protiv Venecije. Iduće godine (1340.) potvrđuje im se plemstvo (zatvaranjem vijeća), čime se učvršćuje političko-posjedovna ravnoteža u gradu. Ipak, negativne demografske prilike nakon kuge 1348. i kasnije još su više destabilizirale obiteljski patrimonij.

Sukob među trogirskim klanovima nastavio se i u drugoj polovici 14. stoljeća, ali pripadnici roda Lucio gube se s političke pozornice na nekoliko desetljeća: prevelika smrtnost u obitelji i nedovoljan broj muških potomaka rezultirao je time da je jedino unuk Luke Martinog, Dmine, održao patrimonij obitelji. Do Zadarskog mira 1358. i uspostave kraljevske vlasti¹⁰² u Trogiru su ponovno bila stvorena dva suprotstavljena klana,¹⁰³ jedni okupljeni oko Josipa Cega¹⁰⁴, a drugi oko Vitturija¹⁰⁵ (koje su podržavali Andreisi i Casotiji).

Ako usporedimo stvaranje suprotstavljenih grupa u vrijeme Mate Zorića s ovim, neposredno prije dolaska Ludovika, možemo primijetiti da u trogirskom plemstvu nema čvrstoga klanovskog udruživanja niti kontinuirane “političke orijentacije”.¹⁰⁶ Primjerice, kad

99 Mir koji je zaključen 1326. dokazuje da je Venecija htjela smiriti stanje u gradu, ali ne do kraja popustiti onoj političkoj grupi koja je dotad nije podržavala, jer je time očitovala snagu svog političkog autoriteta. Zato je muške pripadnike te grupe zadržala izvan grada, istovremeno ih razdvajajući od članova njihovih obitelji. N. Klaić, *Povijest*, 249. Bilo je određeno da oni koji nisu podržavali Mlečane još dvije godine stanuju trideset milja izvan komune – do 1328. godine. Izbjeglice su stanovali u Šibeniku, na Hvaru, Braču, Visu ili drugdje. I u Splitu se spominju trogirski izbjeglice. AHAZU, *Ostavština*, knj. 2, f. 84-89.

100 DAZd, AT, k. 66, sv. 2, f. 27.

101 Andreis (3), Cega (4), Casotti (1), Chiudi (2), Domišić (2), Grubić (Grubessa) (1), Lucić (8), Miršić (Mirse) (2), Mišković (1), Quarco (2), Sušić (1), Vitturi (1) i ostali; CD, X., 487.

102 Nakon što je Ostrovica zamijenjena s Bribircima za Zrin, Ludovikov se položaj naglo poboljšava i on postaje realna prijetnja Mlečanima; I. Lučić, *Povijesna*, 580-581; T. Raukar, *Hrvatsko srednjovjekovlje*, Zagreb, 1997, 79, 83; Dane Gruber, “Borba Ludovika I. s Mlečima za Dalmaciju (1348-1358)”, *Rad JAZU*, 152, 1903, 32, 35, 83, 161; isti, “Dalmacija za Ludovika I (1358-1382)”, *Rad JAZU*, 166, 1906, 164-215.

103 Mir među trogirskim klanovima nije dugo opstao, jer se Venecija u 14. stoljeću nije dugo održala na vlasti. Na dalmatinske je gradove pretendirao kralj Ludovik Anžuvinski; on se pojavljuje u zaleđu gradova već 1345. godine.

104 Josip Stjepanov iz roda Cega bio je glavni “organizator” pobune protiv Venecije. Prema Luciću, razloga za pobunu protiv Venecije bilo je više, a niti Crkva, niti plemstvo u Trogiru nisu bili homogeni. Lucić u poglavlju “Zašto su se Splitski i Trogirani među prvima predali kralju Ugarske?” navodi podatke iz kronike splitskoga kroničara Kuteja, prema kojem je Venecija “dalmatinskim gradovima dodijala zbog plaćenika i vojnika”; G. Lucio, *Memorie*, 250-258, 265-271, prvenstveno radi zaštite svojih posjeda izvan granica distrikta (selo Radošić). N. Klaić, *Povijest*, 257-258.

105 Protiv njega su pak bili arhiđakon Jakov Vitturi i njegov bratić Stjepan, nezakoniti sin biskupa Lampredija Vitturija. Oni su potaknuli trogirске pučane da 5. prosinca 1357. provale u kuće roda Cega i drugih plemića (spominje se četrnaest kuća) te da ih opljačkaju i spale, nakon čega su preuzeli vlast u gradu. G. Lucio, *Memorie*, 257; Miroslav Kurelac, “Pučki ustanci i pobune u djelima Ivana Luciusa – Lučića”, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest (Matij Ivanić i njegovo doba)*, 10, 1977, 239-247, 242. Pljačka pučana spominje se i u presudi biskupa Bartola od 31. listopada 1358., gdje je zabilježeno da je napadnut biskup brački i hvarski Stjepan Mihovilov iz roda Cega. G. Lucio, *Memorie*, 269-270; N. Klaić, *Povijest*, 298. Čini se da je mogućnost zaposjedanja imovine najbogatijeg roda Cega određivala i “političku orijentaciju” grupe oko Andreisa i Vitturija, uključujući i pučane koji su htjeli bolji položaj u društvu, osobito nakon zatvaranja vijeća. I. Lucić krivo piše nećak; G. Lucio, *Memorie*, 257.

106 Usporedi: Jacques Heers, *Family Clans in the Middle Ages. A Study of Political and Social Structures in Urban Areas*,

se 1357. godine ponovno stvaraju “promletačka” i “prokraljeva stranka”, Josip iz roda Cega ističe se kao glavni organizator udara protiv Venecije, iako je njegov otac Stjepan Dujmov 30-ak godina ranije bio među mletačkim pristašama uz svog rođaka Matu Zorića iz roda Cega.¹⁰⁷ Protiv Cege u “promletačkom” su klanu bili arhiđakon Jakov Vitturi i bratić Stjepan, te braća Nikola i Gavžinja Andreis, čiji su se pak preci protivili mletačkoj vlasti. Dakle, potomci nekadašnjih klanova našli su se na suprotnim stranama.¹⁰⁸ Casottiji su 80-ih godina podržavali Cege a 50-ih Andreise i Vitturije.¹⁰⁹ Podržavao se onaj tko je dijelio i štito posjede obiteljima ili ih zadržavao na vlasti. Ipak, čini se da su određeni rodovi uvijek povezani – Andreisi i Vitturiji (a s njima kasnije i Sobote), a protiv klana čiji je predvodnik bio najbogatiji rod Cega.¹¹⁰ Nakon 1382. godine i Ludovikove smrti uslijedila je nestabilna politička situacija u Ugarskoj, što se odrazilo i na dalmatinske gradove.¹¹¹ Trogir se u tom razdoblju ponovno našao suočen s unutarnjim nemirima, koji očito nisu riješeni krajem 50-ih godina 14. stoljeća.¹¹² U popisu trogirskih plemića zabilježenih prilikom pomirbe u Splitu 1295. (podijeljeni u one koji su ostali u Trogiru – *intrinsecos* i one koji su bili prognani – *extrinsecos*) nema niti jednog pripadnika obitelji Lucio. Iako popis ne sadrži baš sve trogirске vijećnike tog razdoblja,¹¹³ čini se da preostali pripadnici obitelji Lucio ne sudjeluju izravno u previranjima druge polovice 14. stoljeća.

Iako su početkom 14. stoljeća pripadnici obitelji Lucio bili dio klana pod vodstvom obitelji Andreis (probribirski klan), u previranjima druge polovice 14. stoljeća ne navode se izričito ni u jednoj klanovskoj skupini, što je rezultat i naglog demografskog pada i gašenja pojedinih grana obitelji. Što se ženidbenih veza tiče, pripadnici obitelji Lucio (grana Valentina) bili su u 14. stoljeću obiteljski povezani s pripadnicima rodova Andreis i Casotti. Primjerice, Andrija Grgin (1320. – 1259.) bio je oženjen za Goju Andreis, a njegova kći Katarina za Kažota Casottija (1370. – 1393., + prije 1404.).¹¹⁴ Također, u sačuvanim zapisnicima iz 1388. godine s popisom konfisciranih imanja onih koji su podržavali kralja (na

Amsterdam – New York – Oxford, 1977, 146; Daine Owen Hughes “Urban Growth and Family Structure in Medieval Genoa”, *Past and Present*, 66, 1975, 3-28.

107 Spomenuli smo da je Josipu interes bio u očuvanju jurisdikcije nad selom Radošić izvan granica distrikta. N. Klaić, *Povijest*, 257-258.

108 G. Lucio, *Memorie*, 269.

109 Prema Pavlu Andreisu, u skupini protiv Josipa Stjepanovog iz roda Cega bili su neki obitelji Casotti (kao promletačka stranka), koji su 1322. bili na strani Cega i Venecije. Casottiji se ponovno 1386. spominju kao saveznici Josipa iz roda Cega – štoviše, jedan je pogubljen na trgu! N. Klaić smatra da je razlog mogao biti u marginaliziranju Casottija u vrijeme dok je Josip iz roda Cega vodio sudački kolegij 1357. godine; N. Klaić, *Povijest*, 302.

110 I u Dubrovniku se ne može govoriti o čvrstoj političkoj odnosno ideološkoj orijentaciji jednog ili drugoga klana – dio vlastele je jednostavno pragmatično podržavao *status quo*, a drugi je želio promjene zbog vlastitih interesa; Stjepan Čosić – Nenad Vekarić, *Dubrovačka vlastela između roda i države: Salamankezi i Sorbonezi*, Zagreb-Dubrovnik, HAZU, 2005, 28-29. Dubrovački su klanovi ipak bili u stabilnoj klanovskoj poziciji, ali uz korektiv trenutnih interesa. Bilo je pojedinačnih konvertita ali i grupnih odvojenih frakcija koje su najčešće bile uzrokovane političkim okolnostima; N. Vekarić, *Nevidljive pukotine. Dubrovački vlasteoski klanovi*, Zagreb-Dubrovnik, HAZU, 2009, 105.

111 Glavni pretendent na vlast bio je Sigismund Luksemburški, ali do njegove krunidbe podržavali su se i drugi koji su mogli gradu pružiti zaštitu.

112 Kao i ranije u 14. stoljeću, sukobi između dva klana završili su progonom jednih (“vanjskih”), koji su se nakon nekog vremena pomirili s “nutarnjima”. Prema miru iz 1394. bilo je odlučeno da se ubijeni plemići više ne spominju, ali da se osude “krivi” pučani. Također se odlučuje da se vrate svi konfiscirani posjedi starim vlasnicima te da im se plate nastale štete.

113 M. Andreis, *Trogirsko*, 48-49.

114 Isto, 225.

čelu s Cegama) spominju se i kuće onih koji su pobjegli iz Trogira (*domorum illorum qui di Tragurio fugierunt*).¹¹⁵ Tako je 1388. oduzeto nekoliko nekretnina roda Casotti: uz onu *domus Casoti in platea* bila im je oduzeta i kuća koju je bio iznajmio Desa Lukin.¹¹⁶

Prijelaz 14. u 15. stoljeće: ponovni uzlet obitelji

Posjed preko puta Sv. Stjepana i Sv. Martina

Ponovni uzlet obitelji krajem 14. i početkom 15. stoljeća počinje preko Dmine Žuvinog (1367. – 1404.), koji je načelnik nove grane roda Lucić koja se javlja u 14. stoljeću (često zabilježenima sljednim patronimom *de Dmine*).¹¹⁷ Imali su matičnu kuću u gradu preko puta crkve sv. Stjepana.¹¹⁸ Do danas je sačuvana gotička kuća¹¹⁹ koja je pripadala toj obitelji, a nalazila se točno nasuprot crkve sv. Stjepana. U susjedstvu Sv. Stjepana kuću je imao i Mihač Vitturi, protivnik Venecije koji je protjeran nakon 1420.¹²⁰ Nad crkvom sv. Stjepana De Dmine su imali patronat.¹²¹ Crkva se nalazila u 14. stoljeću u ulici koja je vodila prema Sv. Petru u zapadnom dijelu jezgre. Kasnije je pridružena kaptolskoj menzi.¹²² Kuća blizu crkve sv. Stjepana bila je relativno blizu nekadašnje matične kuće preko puta Sv. Martina. Zapravo se ne zna se kad su pripadnici roda Lucić izgubili tu matičnu, koja se u literaturi često naziva “Mala palača Cippico”. Prema Madirazzi, pogrešno, kuća je došla u posjed Nikole Cippica, preko braka s Pelegrinom (kći Margarete iz roda Lucić – De Dmine i Ivana Quarca).¹²³ Zapravo je Pelegrina bila praunuka brata Ivana Quarca, Jakova, a nemamo potvrdu o tome kad je kuća prešla u posjed obitelji Cippico.

115 DAZd, AT, LXXI/1, f. 9-9v.

116 Konfiscira se i kuća pogubljenog Augustina Casottija, u kojoj je on nekad stanovao, i dva dućana u prizemlju, koja su bila u posjedu drugog vlasnika; Arhiv HAZU, Ostavština, knj. 8, f. 73.

117 Dminin unuk Bive otac je Ivana i Jeronima, od kojih potječu dvije nove grane roda. M. Andreis, *Trogirsko*, 227.

118 F. Madirazza, “Il re”, 72.

119 Igor Fisković, “Gotička kultura Trogira”, *Mogućnosti*, 10-11, 1980, 1043.

120 Osim obiteljske kuće roda Vitturi (*domus magna*), Mihač je u gradu posjedovao više kuća. Također, u njegovu je posjedu bila *canipa* u kojoj je stanovao poznati trogirski notar Jakov de Viviano (knjiga oporuka); AHAZU, Ostavština, knj. 10, f. 42.

121 *Avevano i Dmine il patronato della chiesa di Sa Stefano Protomartire del Planitero. La loro casa dominicale era contigua alla chiesa medesima, dalla parte di ponente e guardava con due balconi entro la chiesa, pel comodo di ascoltar messa della propria casa. Per la morte di Prè Martino de Dmine - scrive il Cronista traurino [P. Andreis, op. a.] - furono molte concorrenze e broggi per ottenere questo beneficio' tanto che Bartolomeo de Dmine, per sbrigarsi da molti impegni che lo frastornavano, cedè il diritto di elezione a Nicolò de Casotti vescovo di Traù, di lui cugino, e ciò li 26 settembre 1376, perchè avesse conferire il beneficio al più degno del suo clero, senza riguardi. E così, rimase ai vescovi la prerogativa di tale conferimento, finchè da Gregorio XIII fu annesso al beneficio della mensa Capitolare della Cattedrale.*; F. Madirazza, “Il re”, 72.

122 *Santo Steffano Protomartire (Planthero). Prima memoria di questa nel 1314*; AHAZU, Ostavština, 493. Crkve su pridružene kaptolskoj menzi, što je potvrđeno bulom Grgura XIII. iz 1583; P. Andreis, *Povijest*, 334. Vidi i: G. Lucio, *Memorie*, 493; D. Farlati, *Illyricum*, IV, 307, 309, 332; CD, V, 380-382; F. Madirazza, “Il re”, 70-75; Cvito Fisković, “Dvije predromaničke crkve u Trogiru”, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 14, 1962, 50.

123 *Questa casa poi fu data in dote a Margherita Lucio, sorella del vescovo Lucio maritatosi in Zuanne de Ciprianis-Quarco. La ereditò sua figlia Pellegrina che divenne sposa di Nicolò Cippico q.m. Girolamo. La predetta Pelegrina non avendo figli maschi, fu divisa la sostanza fra le figlie Stefanella e Caterina, la prima, moglie di Alberto Papali nobile di Spalato, e la seconda di Girolamo Celio-Cega. La casa stessa, passi poi ai Jura*; F. Madirazza, “Il re”, 72.

Kula na južnom bedemu

Prema povjesničaru Lučiću, Dmine je “ponovno” dao sagraditi kulu na južnom gradskom bedemu,¹²⁴ u blizini bratovštine Sv. Duha.¹²⁵ Prema njemu, je to prvotno bila jedna od kula koje su krajem 12. i početkom 13. stoljeća obnovile privatne osobe¹²⁶ a koja se nalazila blizu druge kule¹²⁷ (spomenuli smo i dokument iz 1267. kada se pojedinim pripadnicima trogirskih rodova dijeli oružje za obranu, između ostalog i Luciću).¹²⁸ Naime, godine 1402. izbio je spor između Dmine i kanonika Ivana Dujmovog. Dmine je tvrdio da je prije predgradnje gradskog bedema krajem 14. stoljeća tu postojala kuća koju je on htio ponovno izgraditi – Lucić zaključuje da je to zapravo bila kula koja se nalazila prvotno izvan gradskih zidina.¹²⁹

U razdoblju između 1380. i 1400. zaista dolazi do pregradnje kula – prema jugu gradi se novi potez južnih gradskih bedema koji se tada naslanjao na bočne zidova kule Lucić, kule sv. Nikole i kule Vitturi, koje su se tako dijelom svojih volumena našle unutar grada.¹³⁰ Bedem je kruništem dosezao visinu tih romaničkih kula te je bila uspostavljena ophodna šetnica za straže.¹³¹ Čini se da su i sami privatnici sudjelovali u pregradnji kula. Dmine je nakon te pregradnje preko miraza (žena mu je bila Jakovica Palmota) i zamjene došao i do susjednih nekretnina. Zapadno su bile Sobote, a istočno “dvorište Jure Božanovog Drvodjelca” (s kojim je izvršio zamjenu).¹³² Blizina sjedišta rodova Vituri, Sobota i Andreis moguće upućuje na klanovsku orijentaciju pripadnika obitelji Lucio. Podjela na dvije suprotstavljene stranke u 14. stoljeću mogla se očitovati i u rasporedu patricijskih posjeda unutar grada. Početkom 15. stoljeća kuća na bedemu je bila preuređivana o čemu postoji zapis. Dmine je 1404. vodio spor oko dvorišta koje se u ono vrijeme nazivalo Sabaćevim dvorom.¹³³

Kule staroga grada popravljale su se i pregrađivale zbog mletačke opasnosti: sačuvani su podaci da se 1417. godine naručuje gradnja poda i kruništa zida za komunalnu kulu “kod Zvane od Gospe”¹³⁴ te gradnja poda za kulu kod biskupske palače.¹³⁵ Naručuje se gradnja

124 Ta kuća i zemljište na kojem se, prije gradnje zidina, nalazila kula, koju je Dmine iz roda Lucić ponovno izgradio – o čemu svjedoče podaci iz spora što ga je Dmine vodio sa susjedom, a koje podatke donosi Lucić; I. Lučić, *Povijesna*, 987.

125 DAZd, AT, k. 67, sv. 3, f. 45; Cvito Fisković, “Lučićeva rodna kuća”, *Zbornik historijskog instituta JAZU*, 6, 1969, 45-60, 46, 55.

126 I. Lučić, *Povijesna*, 986; C. Fisković, “Lučićeva”, 45.

127 Povjesničar Lucić prema prijašnjim zidovima zaključuje da se ta kuća nekad nalazila izvan zidina, koje su prije prolazile sjevernije, te da je služila kao kula, a da se na zapadu naslanjala na drugu kulu, koja je zadržala tu funkciju do 17. stoljeća; C. Fisković, “Lučićeva”, 45-60.

128 MT, II., 190; N. Klaić, *Povijest*, 190.

129 I. Lučić, *Povijesna*, 986-987.

130 Isto, 983-991; Vanja Kovačić, “Trogirske fortifikacije u XV. stoljeću”, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 37, 1997-1998, 109-137, 109-110, 133.

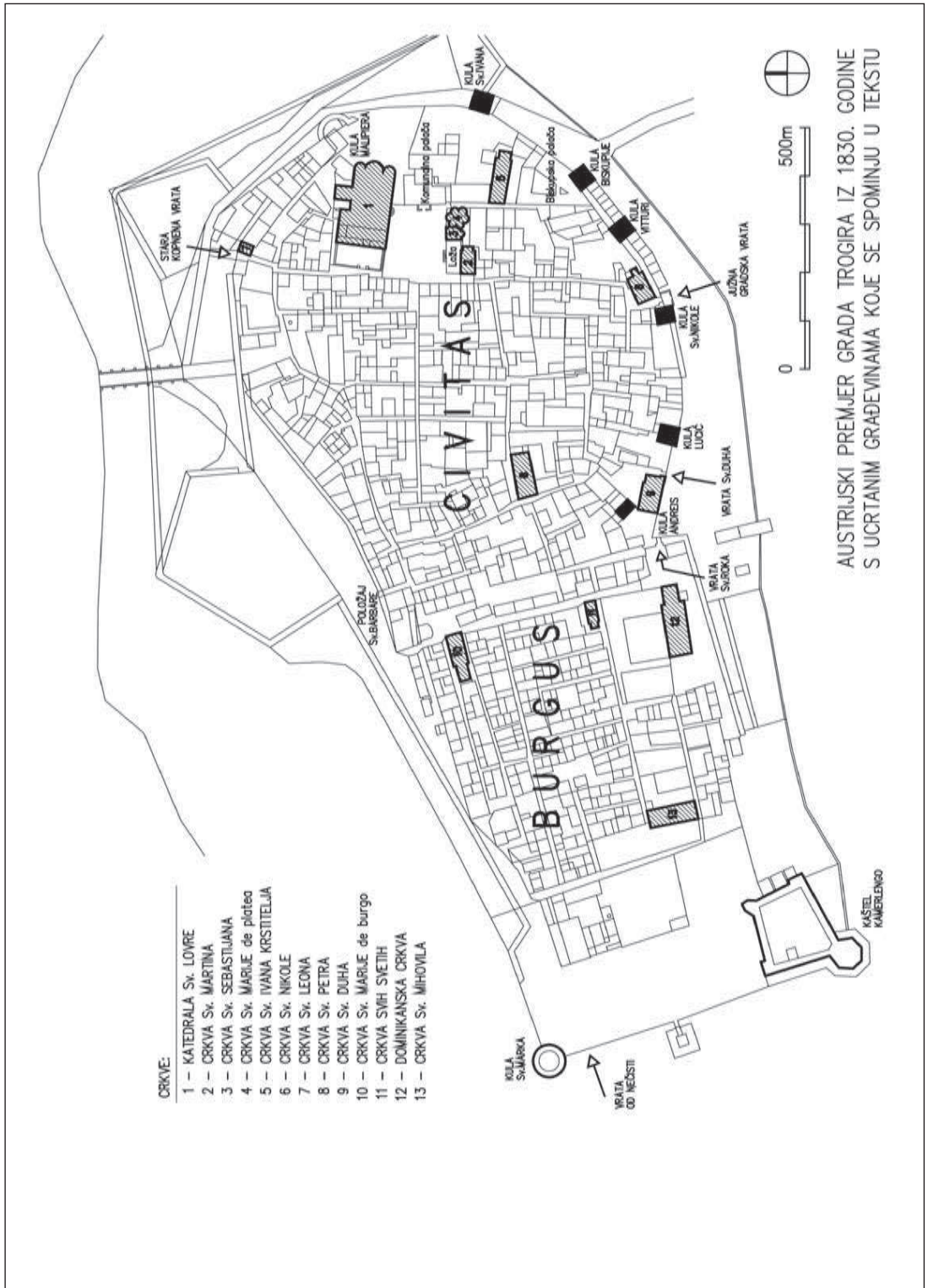
131 V. Kovačić, “Porta”, 54.

132 I. Lučić, *Povijesna*, 986-987.

133 Međutim, toj se gradnji suprotstavio Ivan Dujmov, kanonik i vlasnik kuće (možda je to Ivan Dujmov Cega, 1377.-1422.), a koja je bila smještena između spomenute kuće na sjeveru, gradskoga zida na jugu i dvorišta na zapadu (kasnije kuća Livunić). Povjesničar tvrdi da se ta kuća naslanjala na gradske zidine i staru Lucićevu kuću, a na taj način ponovno je izgrađena i palača Cega, naslonjena na nove zidine, sačuvavši u neposrednoj blizini kulu sv. Nikole. I. Lucić, *Povijesna*, 987.

134 Isto, 891-894.

135 Za “kulu kod Saza” rade se jedan hodnik i stepenice, a za kulu “kod Guke” naručuje se gradnja poda. Iako je teško identificirati o kojim se točno kulama radi, pretpostavlja se da je kula “kod Guke” istovjetna kuli sv. Ivana Krstitelja; I. Lučić, *Povijesna*, 891-894.

pada u kuli Tochi¹³⁶ i pada u kuli nasljednika Kome iz Splita. Za ovu posljednju povjesničar Lučić navodi da je kula koja je pripadala baštinicima Kome Splićanina kasnije pripadala njegovoj obitelji (kasnija kula Lucić).¹³⁷ U mletačkom napadu na grad 1419. godine¹³⁸ čini se da su kule na južnoj strani trogirskoga bedema bile oštećene sve do visine zida, a osobito je bila oštećena kula sv. Nikole (u kojoj su pronađeni ostaci kamenih kugli). Nakon 1420. sve su gradske kule morale biti snižene do visine bedema.¹³⁹

Zaključak

Obiteljski odnosi utječu na raspored plemićkih obitelji u prostoru grada. U 13. stoljeću pratimo nekretnine pripadnika rodova Lucić, Cega i Pecci (nasljednici *parentellam illorum de Machenaturis*), blizu crkve koju su imali pod patronatom – Sv. Martina.¹⁴⁰ Plemićki rodovi su u sredozemnim gradovima još od 11. stoljeća težili višestrukoj obitelji, za razliku od karolinškoga razdoblja. Obitelji su se udruživale u razdobljima nesigurnosti i nedostatka uprave, a tako se pokušavalo spriječiti rasipanje obiteljskoga patrimonija. Teritorijalna jedinica u gradskom prostoru bila je središte religiozne, društvene, pravne, političke i ekonomske aktivnosti višestruke obitelji.¹⁴¹ Osim toga, patrimonij je u gradu bio i statusni simbol – dugotrajni kontinuitet naslijeđene nekretnine jačao je ugled u društvu.

Međutim, nove se grane obitelji katkad i odvajaju, što se odražava i u prostoru grada. Plemićki su rodovi imali svoju hijerarhiju – obično je u glavnoj kući roda stanovao otac, a nasljeđivao ju je najčešće najstariji sin.¹⁴² Ali vidjeli smo da je bilo drukčijeg sustava nasljeđivanja, ovisno o prilikama. Za razliku od rodova koji su imali malo pripadnika ili onih koji su izumrli krajem 13. ili tijekom 14. stoljeća, neki su rodovi – primjerice, rod Lucio, vrlo važni u 13. stoljeću, brojčano oslabjeli u 14. i 15. stoljeću, što se jasno odrazilo u gradskom prostoru i smanjenju posjeda.

Na nekretnine u gradu utjecale su i političke okolnosti. Već smo napomenuli da podržavanje centralnog autoriteta nema toliko veze s političkom orijentacijom koliko s pragmatičnim interesima i osobnim odnosima koje je teško pratiti u dokumentima. Naglasili smo i da su se trogirski rodovi priklanjali onim vanjskim autoritetima koji su im u određenom trenutku garantirali zaštitu posjeda (osobito izvan granica distrikta), ali da nije bilo nikakve dugoročne političke lojalnosti niti Veneciji, niti kralju. Je li do rasporeda nekretнина pojedinih rodova u gradu došlo slučajno, teško je reći. Sigurno je da su susjedske veze bile

136 Nije jasno gdje se nalazila kula Tochi; V. Kovačić, "Fortifikacije", 110.

137 I. Lučić, *Povijesna*, 891-894.

138 Dana 6. ožujka 1419. vitez Franjo Bembo, kapetan Kulfa, pristao je sa svojim galijama u grad Trogir i ondje podigao dva vrlo jaka utvrđenja "usred rečenoga grada na otoku, boreći se hrabro danju i noću i oteo onoj vojsci mnogo lađa koje su išle pljačkati Mlečane"; I. Lučić, *Povijesna*, 904-905. Podaci govore da su pri mletačkom napadu 1420. godine padale bombe presjeka jedne stope; G. Lucio, *Memorie*, 439; I. Lučić, *Povijesna*, 997.

139 *Listine*, VIII., 46. Prema Lučiću još se u njegovo vrijeme razabiralo da su kule bile razorene udarcima bombardara i srušene s visinom zidina.

140 O tome više u poglavlju o crkvama pod svjetovnim patronatom.

141 David Herlihy, "Family Solidarity in Medieval Italian History", *Economy, Society, and Government: Essays in Memory of Robert L. Reynolds*, ur. David Herlihy, Robert S. Lopez and Vsevolod Slessarev, Kent, Ohio, 1969, 73-84; Georges Duby, "Lignage, noblesse et chevalerie au XIIe siècle dans la region maconnaise", *Annales. E. S. C. XXVII.*, 1972, 803-823.

142 Roberto Lopez, "Nota sulla composizione dei patrimoni privati nella prima metà del Duecento", *Studi sull'economia genovese nel Medio Evo, Documenti e studi per la storia del commercio e del diritto commerciale italiano*, VII., 1936, 21-23.

temeljne u očuvanju stabilnosti dijela grada. Prilike u 14. stoljeću mogle su biti jedan od čimbenika prema kojem su se nekretnine u gradu kupovale bliže političkim istomišljenicima.¹⁴³ Osim toga, priklanjanje određenoj grupi ovisilo je i o gospodarskim interesima, ženidbenim vezama, o želji za proširenjem posjeda u gradu.¹⁴⁴ Neki su patricijski rodovi u Trogiru kontinuirano zadržali svoj posjed, dok su drugi prekidali kontinuitet a premještali se u prostoru grada. Ali, vidjeli smo, to je ovisilo o mnogim demografskim, imovinskim i političkim okolnostima.

143 Ipak, ova podjela unutar gradskog prostora, a pogotovo obrambeni sustav u gradu, nisu bili tako evidentni kao primjerice u Genovi. Tamo su određeni klanovi dominirali u pojedinim četvrtima i provodili autoritet i zaštitu nad stanovništvom četvrti.

144 Primjerice, rod Ursus spominje se i dalje blizu gradskog zida i samostana sv. Ivana Krstitelja i u 14. stoljeću. U jednoj parnici spominju se kuće u kojima "obitelj Ursus živi nesmetano više od četrdeset godina". TS, 284.

SUMMARY

Houses of the Lucio Family in Medieval Trogir

In the Middle Ages, the eastern part of the centre of Trogir and the area around the square were traditional sites of the most important church and public institutions and of houses of noble families. The southern town wall, particularly its sections near the towers, was also a representative and desirable location for housing the nobility. This paper studies the houses of members of the Lucio line in medieval Trogir- the size of the real estate in the city, its location, value and usage. It also focuses on changes affecting both the family propriety and its political significance in a particular period of time, in addition to family relations, demographic status, legal circumstances and the architecture of the period.

The Lucio (Lucić, Lučić) family is one of the most renowned families in Trogir. Their real estate was first mentioned as early as the beginning of the thirteenth century (the progenitor Luka might have participated in the erection of the city around the year 1200). The paper follows their real estate from the thirteenth to the fifteenth centuries (the “parent house” of the lineage, houses of new branches of the family, houses for rental, towers, church under the family patronage, etc.) and the dynamics of changes in its ownership with reference to financial possibilities, “clan” belonging, reduction in the number of male members of the family, etc.